

Les corporacions locals i la informació pública (1979-2001)

Estudi realitzat per **Marta Corcoy**,

Amb la col·laboració de:

Mavi Carrasco i Isabel Gámez (anàlisi de webs)

i Patricia Gómez (tractament informàtic)

Direcció: **Amparo Moreno Sardà. Catedràtica. UAB**

Presentació pública de l'estudi:

Jornada sobre “La comunicació municipal al segle XXI”

Ripollet, 20 de novembre de 2001

LAS NUEVAS TECNOLOGÍAS DE LA INFORMACIÓN Y LA TRANSFORMACIÓN DE LA DEMOCRACIA REPRESENTATIVA EN DEMOCRACIA PARTICIPATIVA

Amparo Moreno Sardà

Catedrática del Departamento de Periodismo de la UAB

Han pasado más de veinte años desde la aprobación de la Constitución que garantiza la vida democrática.

La implantación de los principios definidos en esta carta magna no ha sido fácil. En parte por el lastre de cuarenta años de dictadura. Y también por las numerosas y complejas transformaciones sociales, económicas, políticas, culturales y tecnológicas que se han producido en este tiempo y han interrelacionado diversos ámbitos geográficos, generando nuevos problemas que exigen soluciones también nuevas.

La construcción de la democracia ha afectado a la jurisdicción del Estado, tanto en su vertiente interna, a medida que se han consolidado las administraciones autonómicas y que éstas han generado nuevos ámbitos administrativos que se han entrecruzado con los provinciales, como en la vertiente externa, debido a la vinculación de España con la Unión Europea, la OTAN y otros organismos supraestatales.

Además, el organigrama político se ha visto afectado por los cambios que se han producido también en un sistema económico que ha conectado de forma cada vez más estrecha todas las sociedades de la Tierra, generando una constante movilidad de personas, mercancías, capitales, informaciones e imaginarios a través de las fronteras políticas tradicionales, globalizando las relaciones y problemáticas sociales y por tanto también la necesidad de encontrar soluciones a la vida cotidiana que se desarrolla en cada localidad pero depende cada vez más de la globalidad.

Para facilitar la gestión de estos cambios, y de los nuevos flujos de comunicación y conocimiento se han desarrollado los nuevos instrumentos tecnológicos que caracterizan la actual *sociedad de la información*. Pero, a su vez, estas tecnologías han puesto en evidencia la necesidad de introducir innovaciones en las rutinas institucionales y administrativas, que no pueden implantarse vertical y unidireccionalmente, desde las cúspides de las instituciones centrales, sino que han

de generarse desde las prácticas que se producen día a día en cada localidad o nudo de la actual *sociedad red*, a fin de que respondan adecuadamente a las necesidades sociales.

De este modo, la vida local se ha convertido en el escenario principal en el que experimentar e implantar nuevas formas de organizar la vida colectiva y nuevas fórmulas de gestión política, opinión pública y debate democrático, y este papel protagónico otorga un nuevo papel a las administraciones municipales, primer nexo de unión entre las personas y las restantes administraciones públicas.

Hasta ahora, los ayuntamientos han solucionado los problemas que planteaban las nuevas formas de comunicación a medida que se han planteado, con medidas más o menos acertadas: creación de gabinetes de prensa, primero, y de comunicación posteriormente, así como de diferentes medios de información municipal, escrita y audiovisual. Y al iniciarse el siglo XXI, están respondiendo a los retos que plantean las nuevas tecnologías de la información que están revolucionando los sistemas tradicionales de informar.

Pero estas soluciones se muestran hoy insuficientes para profundizar en un sistema democrático en el que la participación ciudadana ha quedado reducida a acudir periódicamente a las urnas a depositar un voto para delegar la representación en los partidos políticos, o a abstenerse, y en el que cada día se hace más patente la necesidad de nuevas fórmulas que favorezcan una comunicación fluida entre la administración y las y los ciudadanos y agentes sociales.

Con el objetivo de evaluar el papel que desempeñan hoy los medios de información convencionales (boletines) y nuevos (webs) en la vida municipal, y definir nuevas líneas de intervención, hemos realizado el estudio que presentamos sobre Les corporacions locals i la informació pública (1979-2001).

Los resultados de este estudio ponen de manifiesto que las posibilidades de información y comunicación que proporcionan los medios disponibles en la actualidad, están hoy infrautilizadas debido a que las rutinas profesionales condicionan la producción de información, rutinas estrechamente vinculadas a las que afectan al funcionamiento de un sistema democrático que se ha anclado en formas meramente representativas. Estas rutinas informativas y políticas se caracterizan por un rasgo común: la relación vertical y unidireccional entre las administraciones y la ciudadanía reducida a la recepción pasiva de las decisiones políticas. Y se han interiorizado con tal fuerza que condicionan la vida política y la información, así como las actuaciones de los equipos de gobierno y de los grupos de oposición, sin que se adviertan diferencias significativas en relación con los distintos partidos que se ocupan del gobierno o se encuentran en la oposición.

Es imprescindible, por tanto, hacer una evaluación de los cambios históricos que se han producido en las últimas décadas para poder adoptar medidas que ayuden a solucionar los diversos, complejos y graves problemas que tiene planteada nuestra sociedad.

Los medios de comunicación convencionales: la democracia representativa

Cuando se constituyeron los nuevos Ayuntamientos democráticos, los responsables se encontraron con unas ciudades que habían experimentado cambios decisivos en las décadas anteriores, debido a diversos factores entre los que podemos destacar algunos:

- las migraciones que habían protagonizado numerosas mujeres y hombres que habían abandonado las zonas rurales y se concentraban en las ciudades, y se habían desplazado de unas regiones a otras en busca de nuevas formas de vida;
- la generalización en las ciudades de las infraestructuras de agua, desagües y energías, y los equipamientos propios de los nuevos medios de transporte y comunicaciones, aunque en distinto grado según el nivel económico de la población de cada barrio;
- estas transformaciones, que habían modificado radicalmente las viviendas y la vida económica sentando las bases del confort doméstico y la modernización, se habían producido en el marco de un sistema político dictatorial que había secuestrado la participación ciudadana en beneficio de los grupos de poder favorables al régimen, y había fomentado así un crecimiento urbano basado en la especulación inmobiliaria.

Había, por tanto, mucho trabajo a realizar en la mejora urbana, en la creación de servicios, en la recuperación del protagonismo ciudadano y la pluralidad de la vida política..., y las distintas fuerzas democráticas compartían estos objetivos básicos. Y esta actitud contribuyó a fomentar la creación de medios para informar e impulsar la participación política: gabinetes de prensa, boletines...

Así, a lo largo de las dos últimas décadas se consolidó la gestión democrática de las corporaciones locales a la vez que se mejoraron los equipamientos urbanos y los servicios, atendiéndose a las reivindicaciones ciudadanas que se habían dejado sentir a pesar de la dictadura.

Pero en este tiempo se han producido nuevos cambios sociales, paralelamente al incremento e intensificación de las relaciones a nivel planetario.

Por una parte, el papel de las administraciones locales se ha modificado a medida que lo han hecho otras administraciones públicas tradicionales (Estado, órganos provinciales...) o de nueva creación (autonómicas, europeas...). Y esta multiplicación de instancias administrativas ha hecho más complejas y costosas las relaciones con la ciudadanía, y no ha colaborado a agilizar y mejorar la administración local, la más próxima a las y los ciudadanos.

Al mismo tiempo, los partidos políticos se han jerarquizado hasta extremos que hacen pensar en la falta de democracia interna, y estas organizaciones responsables de gestionar la democracia se han orientado cada vez más a la confrontación por la conquista o perpetuación de zonas de influencia, olvidando a menudo la imprescindible colaboración a que están obligados en aras de la vida colectiva, así como el papel fundamental que las y los ciudadanos desempeñan en un sistema democrático. Y esta dinámica de confrontación e infravaloración de la ciudadanía se ha puesto de manifiesto en los medios de información municipales convencionales, tal como hemos detectado con el análisis de los boletines.

Paralelamente, los intercambios comerciales, el turismo y el ocio, y las nuevas migraciones impulsadas por la búsqueda de mejoras económicas, han generado un tejido social más diverso en el interior de las ciudades y sobre todo con otras localidades, y las relaciones interpersonales e institucionales entre las y los ciudadanos y agentes económicos se han extendido por espacios cada vez más alejados y se han intensificado, tejiendo una trama más vasta e interconectada globalmente.

Además, mientras una parte de la población ha mejorado sus condiciones de vida, otra ha tropezado con el paro y la precarización laboral, y se ha acentuado la distancia entre las clases sociales generándose tensiones que se acentúan debido a que la mayoría de los colectivos sociales que se encuentran en las condiciones más precarias proceden de otros países y tienen lenguas y tradiciones religiosas y culturales distintas de las de las poblaciones hoy asentadas.

Esta articulación de relaciones locales / globales y de moviidades constantes generan nuevas necesidades de información y comunicación en cada localidad y en el conjunto de la sociedad global.

En consecuencia, las corporaciones municipales han de responder hoy a numerosos retos:

- a las nuevas necesidades de la vida ciudadana y de los agentes económicos locales;
- a un sistema administrativo más complejo y vasto en el que las estructuras obsoletas, rígidas y costosas, han de ser reemplazadas por otras más flexibles y rentables;
- a unas rutinas administrativas y de gestión política marcadas por la jerarquización y la confrontación, que dificultan el diálogo entre las distintas opciones políticas y entre éstas y la ciudadanía.

Las Nuevas Tecnologías de la Información y el Conocimiento: la democracia participativa

Para responder a estas nuevas necesidades se han desarrollado e implantado en los últimos años nuevos medios tecnológicos de información, comunicación y gestión del conocimiento.

Estas tecnologías se caracterizan por:

- poder acumular y gestionar grandes cantidades de información, e informaciones muy pormenorizadas, indistintamente en forma de palabras y números, imágenes y sonidos, ya que todas ellas están registradas digitalmente;
- permitir una circulación de la información y el conocimiento casi instantáneo por toda la Tierra, gracias a los sistemas telemáticos;
- su capacidad para gestionar la comunicación y el conocimiento reemplazando los procesos de circulación verticales y unidireccionales por formas nuevas horizontales e interactivas.

Los resultados del análisis que hemos realizado de algunas webs municipales permiten advertir, sin embargo, que la implantación de las nuevas tecnologías de la información y el conocimiento no implica la resolución automática de los problemas con que se encuentran hoy las administraciones locales, ni han servido para modificar la práctica de unas relaciones cada vez más distanciadas entre la administración y la ciudadanía. Por el contrario, el análisis de estos nuevos medios conduce a las siguientes conclusiones:

- No existen diferencias notables en las formas de utilizar los recursos convencionales como los boletines y las nuevas posibilidades que ofrece Internet y las webs.
- Se utiliza muy poco la posibilidad de renovar la información.
- No se ha resuelto el problema de la organización cualitativa de la información que facilite su uso.
- Sólo se utiliza muy limitadamente el potencial que diferencia mejor a las nuevas tecnologías; la interactividad.
 - Algunas webs ofrecen la posibilidad de facilitar trámites y algunos servicios.
 - Sólo en contadas ocasiones se utiliza para proporcionar informaciones que fomenten la participación ciudadana en la gestión de los recursos: Plenos municipales, presupuestos, planificación de recursos y servicios...

Esta utilización reducida de las webs municipales actualmente para la interactividad y para una gestión cualitativa de la información no es exclusiva de las administraciones locales: se pone de manifiesto también en los diarios y medios de comunicación más potentes, y pone de manifiesto que la infrautilización de las posibilidades tecnológicas no se solucionará si no se modifican las actuales rutinas políticas, administrativas e informativas a partir de una conciencia clara del papel que han de desempeñar las y los ciudadanos.

Son pues las rutinas de un sistema democrático anclado hoy en la pura representación y rígidamente jerarquizado las que dificultan la utilización de los recursos que ofrecen las nuevas tecnologías.

En consecuencia, la implantación de las tecnologías de la información y la comunicación y la optimización de las inversiones en éstos recursos obligan a diseñar otras prácticas políticas de participación ciudadana en las distintas instancias administrativas, partiendo de las administraciones locales.

Anàlisi de butlletins i de webs municipals

Consideracions generals i propostes

Marta Corcoy
Periodista

1. LA INFORMACIÓ DES DELS GOVERNS LOCALS

La llei de Règim local regula les funcions de les publicacions escrites municipals, entre d'altres, com les de facilitar la més àmplia informació sobre llur activitat i la participació de tots els ciutadans i ciutadanes en la vida local...

Just als inicis de la vida democràtica, l'any 1979 es va celebrar al Marroc la **IX Conférence Mondiale Intercommunale sur L'Information dans la Cité**. Les conclusions d'aquesta conferència feien referència, en l'apartat sobre el caràcter de la informació local, als següents conceptes:

- *No hi ha democràcia sense informació ascendent i descendent que afavoreixi la confrontació i el diàleg entre els ciutadans i els electes locals.*
- *La informació local ha de ser una informació pràctica, una informació sobre l'esdeveniment, una informació sobre els documents d'interès públic del municipi.*
- *La informació local no ha de ser només la dels ciutadans. També ha de ser la dels electes sobre les necessitats i les reivindicacions dels ciutadans.*
- *La informació local s'ha de presentar en un llenguatge accessible a tots. S'ha de contrastar, perquè sigui completa i significativa.*

Han passat més de 20 anys després d'aquesta conferència i les conclusions són avui en dia totalment vàlides.

Fins ara, els Ajuntaments han donat solucions comunicatives als problemes a mida que han anat sorgint, algunes més encertades que d'altres. La creació de gabinets de premsa i de diferents mitjans d'informació municipal (escrita, audiovisuals, webs...) posen de manifest la seva preocupació per afavorir el desenvolupament d'una opinió pública local, base d'una participació política democràtica.

Al començar el segle XXI aquestes administracions s'estan adaptant als nous reptes que plantegen les noves tecnologies de la informació que estan revolucionant d'una manera vertiginosa els sistemes tradicionals d'informar. Per això hem cregut

convenient reflexionar sobre aquest fenomen realitzant aquest estudi sobre els butlletins d'informació municipal i ciutadana dels darrers 20 anys i diverses webs municipals creades més recentment per poder determinar de quina manera conviuen i informen de cara a oferir el major nombre de serveis i d'informació a la ciutadania.

La manca d'una anàlisi de conjunt i amb perspectiva històrica dificulta avaluar la important tasca comunicativa que es ve realitzant en aquests 20 anys de democràcia local, destriar els encerts i els errors, i definir les línies que cal desenvolupar en el futur.

Aquestes reflexions justifiquen el fet que hàgim realitzat aquesta recerca sobre **Les administracions locals i la informació pública (1979-2001)** que ens ha portat a fer una diagnosi sobre el que s'ha fet fins ara i com s'ha fet, elements que ens han servit per avançar propostes de millora en la comunicació local amb l'objectiu d'oferir a la ciutadania el dret a una informació amb uns continguts clars i del seu interès.

2. MUNICIPIS SELECCIONATS PER A L'ANÀLISI

Hem seleccionat la següent mostra de mitjans de comunicació municipals catalans en funció dels següents criteris:

Nombre d'habitants i territorialitat: una representació d'ajuntaments petits, mitjans i grans de tot Catalunya.

Àmplia representació política: alcaldies que reflecteixin tot el ventall polític, segons dades de les darreres eleccions municipals (juny 1999), tenint en compte els municipis en els quals al llarg del període analitzat s'hi ha produït canvis polítics destacats i els casos en què no s'hi ha produït cap canvi.

Característiques específiques de cada publicació, periodicitat, si incorpora publicitat comercial o no, anys d'existència, sistemes d'organització i de funcionament...

Donat que l'estudi fa referència a un període històric bastant ample en el qual s'hi ha produït molts canvis polítics i socials, hem seleccionat una mostra de les publicacions

centrada en dos anys de la dècada dels vuitanta, 2 anys de la dècada dels noranta i el primer semestre de l'any 2001.

Referent a l'anàlisi i a les propostes sobre el contingut i els serveis de les pàgines **web** que en els darrers anys estan posant en marxa les corporacions locals, hem fet una mirada a diverses webs municipals catalanes, seleccionades seguint els mateixos criteris que en el cas dels butlletins, és a dir, territorialitat, representació política... tenint especial cura de contemplar també el grau de participació ciutadana i de serveis que s'ofereixen a la ciutadania a través d'aquest nou mitjà de comunicació.

Relació dels 24 municipis que formen part de l'estudi

1.-Banyoles.....	Anàlisi butlletí
2.-Blanes.....	Anàlisi web
3.-Les Borges Blanques.....	Anàlisi web
4.-Castellar del Vallès.....	Anàlisi butlletí
5.-Centelles.....	Anàlisi butlletí
6.-Cerdanyola del Vallès.....	Anàlisi butlletí
7.-Esparreguera.....	Anàlisi butlletí
8.-Girona.....	Anàlisi web
9.-Mataró.....	Anàlisi web
10.-Martorell.....	Anàlisi butlletí
11.-Mollerussa.....	Anàlisi butlletí
12.-Montcada i Reixac.....	Anàlisi butlletí
13.-El Prat de Llobregat.....	Anàlisi butlletí
14.-Reus.....	Anàlisi web
15.-Ripollet.....	Anàlisi butlletí
16.-Rubí.....	Anàlisi web
17.-Sant Bartomeu del Grau.....	Anàlisi web
18.-Sant Boi de Llobregat.....	Anàlisi butlletí
19.-Santa Coloma de Gramenet.....	Anàlisi butlletí
20.-Santa Perpètua de Mogoda.....	Anàlisi butlletí
21.-Tarragona.....	Anàlisi butlletí
22.-Terrassa.....	Anàlisi web
23.-Tortosa.....	Anàlisi butlletí
24.-Vic.....	Anàlisi web

3. METODOLOGIA

3.1. Anàlisi butlletins

La metodologia de treball emprada per realitzar l'anàlisi dels butlletins parteix de la proposta d'anàlisi hemerogràfic diacrònic automàtic que trobem a la publicació ***La mirada Informativa, d'Amparo Moreno Sardà***.

L'objectiu principal de la recerca es saber **qui** elabora la informació, sobre **quins protagonistes** se centra, **quines activitats** fan i en **quins escenaris** les realitzen: "El tractament dels protagonistes es fonamental per clarificar la mirada informativa que projecta la publicació sobre la ciutadania".

El treball s'ha basat en l'elaboració de tres fitxes diferents:

Fitxa 1. Dades d'identificació de cada publicació

Nom de la publicació, data primer número, periodicitat, tirada, cost, nom periodista responsable, Consell d'administració, Consell de redacció, nom de l'alcalde, nom del partit polític que governa.

Fitxa 2. Dades generals de la publicació i l'exemplar analitzat.

Núm de l'exemplar. Mes.Any.Núm. de pàgines. Àrea de l'exemplar. Altura de l'exemplar. Taca impresa de la portada i taca impresa de les pàgines interiors.

Fitxa 3. Dades sobre la representació que fa l'exemplar analitzat de la realitat social a cadascuna de les unitats comunicatives

Característiques de cada unitat comunicativa: Tipus, autor, llengua, superfície total. Superfície imatge. Protagonistes de la unitat comunicativa, qui són i què fan, àmbits d'actuació...

Posteriorment aquestes dades s'han processat en el programa informàtic SPSS

3.2 Anàlisi webs

Pel que fa a la metodologia emprada per a l'anàlisi de les pàgines webs ens hem basat en l'elaboració d'una fitxa que ens ha permès dur a terme una descripció qualitativa d'aquest mitjà de comunicació digital.

La fitxa compren 3 apartats:

- Un mapa de la web
- Una presentació de la web situant-la en el seu context local.
- Una descripció tant tècnica (estructura, organització, navegació...) com de contingut (serveis que ofereix, possibilitats de participació...).

En l'apartat de les possibilitats de participació ens hem centrat en especial en la interactivitat, tant entre diferents persones (xats, e-mails, fòrums...) com entre persones i el sistema informàtic (links...).

Una de les qüestions a valorar en aquest apartat serà la possibilitat o no que ofereix la web de realitzar tràmits administratius i quins són els requisits necessaris per poder utilitzar aquest servei amb eficàcia i rapidesa.

Una altra qüestió que hem tingut en compte és l'accessibilitat que la pàgina web dóna a la ciutadania, és a dir la infraestructura necessària per a la connexió a Internet que s'ha posat a l'abast de tothom.

4.CONSIDERACIONS GENERALS I PROPOSTES PER ALS BUTLLETINS

Propostes: Reptes per al segle XXI

4.1 Superar l'estigma de l'excessiu partidisme

Al llarg d'aquests 20 anys d'informació municipal, s'ha donat un gran pas endavant en tot el que fa referència a la creació d'estructures, gabinets de premsa, professionalització versus voluntarisme, distribució, presentació gràfica, color, maquetació...però encara queda molt camí a fer si ens endinsem en les informacions, el tractament de la notícia, el foment de diversos gèneres periodístics com l'entrevista, el reportatge, obrir el ventall de l'opinió a persones alienes als grups polítics amb representació, el debat polític, el coneixement de la identitat local, la creació d'opinió pública... per atorgar-los la categoria que els correspon lluny de la politització a la qual, algunes d'elles, estan sotmeses, fet que els resta credibilitat i fiabilitat.

Les revistes o butlletins d'informació municipal tenen la responsabilitat d'informar, en el marc de la gestió corporativa, sobre com executa l'equip de govern el seu programa, s'ha de rendir comptes de com s'administra el pressupost, l'alcalde/ssa i els regidors/es han d'explicar de quina manera exerceixen les seves responsabilitats en pro del municipi i els grups polítics que estan a l'oposició han de manifestar els seus punts de vista i les accions que realitzen des de la Corporació.

4.2 Tractament de les notícies

Cal que es contrastin les principals informacions i es millorin els seus continguts fent-los més atractius amb titulars clars, i que es faci el seguiment de les notícies des que es produeixen fins que es dona per acabada l'activitat o el fet que ha motivat la notícia. Aquests mitjans de comunicació han de ser un mirall que mostri les diferents sensibilitats polítiques que la ciutadania va escollir com els seus representants i que manifesten la seva veu a través dels òrgans de participació ja establerts, com és el Ple Municipal. Cal que el debat social i el pluralisme polític derivat de l'opinió de la ciutadania a les urnes es reflecteixi de la millor manera possible en aquests mitjans informatius.

És preocupant el fet que només Cerdanyola del Vallès, Montcada i Reixac i recentment Ripollet, facin un tractament periodístic de les informacions que es deriven del Ple

municipal, donant l'opinió dels diferents grups polítics i les votacions que es produeixen. A Castellar del Vallès les notícies en general estan ben estructurades amb opinió de tècnics i regidors però no es realitza el seguiment informatiu del Ple.

4.3 Principals protagonistes de les notícies

Dels resultats de l'anàlisi es desprèn que els protagonistes de les diferents notícies són, en general i per aquest ordre els següents:

L'Ajuntament, de manera abstracte, com a empresa pública que compleix en la seva obligació de donar compte de les accions que realitza. En canvi el Ple Municipal no té el protagonisme informatiu que li correspon.

Les organitzacions de la societat civil. El seu protagonisme se centra en informar de les activitats que organitzen al municipi i, en molt poques ocasions es manifesten sobre temes que preocupen al municipi o als seus associats.

És molt desigual el protagonisme que tenen **altres institucions públiques**, massa influenciat pel color polític que ostenta el govern: Així els governs amb alcalde de CiU tenen una forta presència de membres de la Generalitat de Catalunya, tal com es veu, per exemple, en els resultats de municipis com Tarragona, Castellar del Vallès, Mollerussa o Tortosa.

Tal com hem vist en els resultats, els càrrecs electes, **alcalde/ssa i regidors/es** exerceixen actualment un protagonisme molt discret i insuficient i que al llarg dels 20 anys de democràcia ha anat minvant.

Els socis de govern, en el cas d'alcaldies amb pactes amb diverses forces polítiques i els grups polítics que estan a l'oposició, també tenen poc protagonisme, limitant-se a signar un escrit d'opinió i només tres municipis de l'estudi mostren els diferents punts de vista que s'expressen en els Plens municipals. Cerdanyola del Vallès està millorant aquest aspecte i veiem en els darrers números publicats un increment de la presència de l'alcaldessa donant compte de les seves gestions i activitats quotidianes però també trobem a faltar presència de regidors i regidores.

La **ciutadania** apareix en qualitat de receptora de les activitats que organitza la institució. A municipis com Cerdanyola del Vallès, Sant Boi de Llobregat, Montcada i Reixac, Castellar del Vallès, Ripollet i Banyoles, s'han creat espais destinats a l'opinió de la ciutadania que cal fomentar i promoure.

Santa Perpètua de Mogoda és un dels municipis en els quals trobem, en el període analitzat, més presència de la ciutadania en les diferents informacions.

4.4. Protagonistes de les diferents imatges

Analitzats els protagonistes de les diferents imatges apareix un comú denominador que és la forta presència de fotografies referents a edificis i paisatge, és a dir, que acompanyen les informacions bàsicament sobre obres i serveis i medi ambient. També trobem a tots els municipis reportatges fotogràfics sobre festes i tradicions, aquí amb forta presència de la ciutadania com a espectadors de l'activitat organitzada.

Pel que fa a la presència d'alcaldes i regidors, succeix un fet similar al explicat anteriorment amb les notícies: els anys 80 veiem més presència dels càrrecs electes donant compte de la seva gestió i en els anys 90 en general ha baixat aquesta presència. Aquest fet provoca, entre d'altres factors, que la ciutadania no coneixi els seus representants i que no tingui interès per la gestió pública. Cal, per tant, més presència en els mitjans de comunicació públics dels càrrecs electes explicant la seva gestió i les seves activitats.

4.5 Quines accions realitzen els protagonistes de les notícies

De la mostra analitzada es desprèn que els protagonistes institucionals, és a dir càrrecs electes, ajuntament i altres institucions públiques, les seves accions se centren en informar de gestions que s'estant fent, organitzar activitats, fer balanç, explicar... Tenint en compte que una de les funcions d'aquests mitjans de comunicació és informar a la ciutadania de com es gestiona la corporació pública, aquestes accions serien correctes però cal dur a terme una revisió dels diferents àmbits que són objecte d'informació a fi d'oferir un ventall més ampli de temes i aspectes que poden ser d'interès per a la població en general.

Quan apareix la ciutadania, les seves accions es poden resumir en una única que és participar de les diferents activitats que organitza l'Ajuntament, ja sigui festes, cursos, intercanvis culturals... L'opinió de la ciutadania sobre la gestió municipal queda reservada, en els pocs municipis en els quals està prevista, a les cartes dels lectors.

4.6 De què s'informa?

Es pot dir que no hi ha un model d'informació sinó que cada municipi s'ha fet el seu propi model, ara bé si que trobem uns àmbits estables al llarg de tot el període, uns altres que fluctuen i uns altres que apareixen en molt poques ocasions.

Tenim com estables el bloc anomenat **Societat**, és a dir informacions referents a activitats culturals, juvenils, festes, tradicions... En la majoria de municipis en valors superiors al 15%

Els apartats **d'Obres i Serveis i Medi Ambient** són més variables, amb un predomini en alguns casos més important als anys 80 i amb una estabilització els anys 90.

Un àmbit clarament deficitari pel que fa al tractament informatiu que rep a tots els municipis analitzats és les notícies sobre el **pressupost** municipal, la seva aprovació i el seguiment de la seva execució. Trobem informació una vegada a l'any quan s'aprova el pressupost en el Ple municipal i la resta de l'any ja no es dona més informació.

També tenen un espai massa menor, informacions sobre comerç, consum, solidaritat, immigració, promoció econòmica... són temes que caldria complementar i ampliar. La història local és un altre dels apartats que estan molt poc valorats i treballats.

4.7 La publicitat en els mitjans de comunicació públics

Dels 15 municipis que formen part de l'estudi, només Santa Coloma de Gramenet, El Prat de Llobregat, Santa Perpètua de Mogoda, Mollerussa, Castellar del Vallès, Esparreguera i Centelles no incorporen publicitat comercial. La resta tots l'han anat incorporant al llarg del temps, en especial als anys 90, ocupant una superfície en la majoria dels casos superior al 25%. Es tracta d'un servei al comerç local i també d'un sistema de finançament de la publicació, fet que ha permès millorar la presentació, el paper i el disseny de la publicació, en certs casos però provocant més espai per a la informació.

Pel que fa a les webs, de moment no hi hem vist en cap d'elles publicitat comercial.

4.8 L'opinió, una assignatura pendent

En tot l'estudi hem pogut observar la poca atenció que s'ha prestat a l'opinió, ja sigui dels diferents membres de la corporació municipal, de les organitzacions de la societat civil o bé de la ciutadania a través de les cartes dels lectors o altres formes de participació com per exemple l'opinió de professionals de diverses matèries, en funció del tema principal que es tracti en aquell número.

Pel que fa a l'opinió de l'alcalde/ssa i/o regidors/es trobem que en general és insuficient, doncs es limita en la majoria dels casos a signar l'editorial i els regidors en molt poques ocasions signen escrits d'opinió, excepció de Tarragona que en la nova etapa endegada hi trobem molta opinió dels diferents regidors de l'equip de govern que, d'una forma un tant singular, donen compte ells mateixos de les diferents notícies. Menció apart caldria fer dels molts escrits que va fer en la seva època d'alcalde de Santa Coloma de Gramenet, Lluís Hernández, personalitat singular, que domina l'art d'escriure i és per això, entre d'altres motius, que podem dir que és un dels alcaldes de Catalunya que més escrits ha fet sobre temes molt diversos, alguns polítics i de gestió i altres de caire més humà i filosòfic i, en general, bastant lluny dels textos que en llenguatge periodístic denominem "políticament correcte": *Las paredes no estan para embadurlas* (8-3-1991) *La Felicitat col·lectiva i els servidors públics*(22-3-1991) *La cultura i el pluralisme* (6-3-1987) *El treball educatiu, una tasca pacient* (20-3-1987) són alguns dels títols d'escrits fets per Lluís Hernández.

Cal que, municipi a municipi, se cerquin formules consensuades que permetin l'opinió dels grups polítics amb representació al consistori, proporcionadament als resultats obtinguts a les darreres eleccions, sobre les qüestions que ens afecten col·lectivament. El debat polític sobre temes locals, comarcals i generals no es pot centrar únicament, tal com succeeix ara en molts casos, en els articles que escriuen els diferents portaveus municipals sinó que, sempre respectant la institució i els seus representants, hem d'avançar en trobar sistemes que ens ajudin a afavorir el diàleg i la confrontació entre la ciutadania i els càrrecs electes, creant el *feed-back* necessari perquè aquest diàleg sigui efectiu i enriquidor.

4.9 La informació de la Comunitat Europea sota mínims

Un dels serveis que aquests mitjans de comunicació hauria de donar és facilitar informació veraç i transparent sobre Europa. Des de l'ingrés del nostre país a la Comunitat Europea, només hem trobat unes jornades sobre Europa que es varen realitzar a Sant Boi de Llobregat, un escrit d'opinió fet per Lluís Hernández alcalde de Santa Coloma de Gramenet als anys 80 i ara, recentment Santa Coloma de Gramenet i Montcada i Reixac faciliten informació sobre l'Euro, però això en absolut és suficient, ja que cal acostar Europa i per tant s'ha d'informar dels recursos europeus que s'inverteixen als nostres municipis de les diferents formes de vida que hi ha als països que formen part de la Comunitat Europea, sobre como funciona el Parlament Europeu... Per tant el que s'ha fet fins ara és un balanç pobre sí tenim en compte que aquesta hauria de ser una informació que caldria potenciar des d'uns mitjans d'informació públics com són els municipals, que arriben a tots els habitants del municipi.

4.10 Foment de l'associacionisme

Aquests mitjans públics municipals han de ser un instrument informatiu i de difusió al servei de les organitzacions de la societat civil del municipi per promoure la vida associativa i que, dia a dia, compleixin amb una de les seves funcions: creació i foment d'opinió pública i debat dels grans temes que ens preocupen a tots com a ciutadans i ciutadanes d'aquesta societat globalitzada i alhora propera. El protagonisme de les organitzacions de la societat civil és limitat, en la major part dels casos, a difondre les activitats que organitzen o han organitzat. Santa Coloma de Gramenet és de les publicacions que més espai en proporció dedica a fomentar les activitats que organitzen les diferents entitats.

4.11 La normalització de la llengua, una realitat

Als inicis dels anys 80 eren moltes les publicacions que alternaven el català amb el castellà, amb predomini d'aquest últim i amb uns criteris una mica particulars. En general les notícies referents a temes culturals, juvenils, d'ensenyament, anaven en català mentre que les d'obres i serveis, medi ambient, fets polítics importants... anaven en castellà.

Aquest fet s'ha anat normalitzant i tal com hem pogut veure en les dades la majoria de publicacions ja utilitzen el català majoritàriament i les que alternen les dues llengües,

sempre el català ocupa més espai, com és el cas de Santa Coloma de Gramenet, Cerdanyola del Vallès, Sant Boi i/o Ripollet.

Assenyalar la disfunció que es produeix en alguns municipis que utilitzen les dues llengües i que tenen publicitat comercial: la publicitat comercial utilitza encara en uns percentatges alts el castellà mentre que les informacions van reduint d'en mica en mica l'espai en castellà.

Aquest fet queda molt reflectit en el cas de Sant Boi de Llobregat: actualment la publicitat fa servir el castellà en més d'un 60% de la superfície ocupada mentre que les informacions en castellà s'han reduït al 27%.

4.12 Foment de l'identitari local

Cal que, des d'aquestes pàgines, es fomenti l'orgull de pertànyer al municipi a través de seccions que donin a conèixer els orígens del poble, les tradicions, la història del moviment associatiu, en les seves diverses vessants i gèneres. Només a Tarragona i Cerdanyola del Vallès hem trobat unes seccions interessants i amb continuïtat en aquest sentit. Així com també a Sant Boi, Ripollet i Banyoles hi veiem espais dedicats a aquest àmbit. Santa Perpètua de Mogoda, durant uns anys va publicar una secció interessant anomenada Coneguem Santa Perpètua que s'ha deixat de fer i volem assenyalar l' apartat històric-fotogràfic de Montcada i Reixac en el qual es publica una foto d'una certa antiguitat cedida per ciutadans del municipi.

4.13 Formes de gestió participativa. Model organitzatiu i de funcionament.

S'han de posar en funcionament òrgans de gestió que garanteixin la professionalitat, la participació de la societat civil, la ciutadania i la representació política local. Aquestes publicacions en general pateixen d'una manca d'estructures que facilitin el treball dels professionals del periodisme i que fomentin la participació ciutadana. Només Montcada i Reixac, Rubí, Ripollet (en procés de transformació) i recentment Esparreguera han creat Consell d'administració i consells editorials representatius.

4.14 L'esclat de les noves tecnologies. Les pàgines web: consideracions generals i propostes

Les noves tecnologies ens ofereixen noves formes de comunicació que obren un ventall immens de possibilitats, que s'han de saber utilitzar. La construcció d'una web no és només crear un disseny atractiu. És saber posar el disseny al servei de l'usuari, és a dir, complir uns criteris de llegibilitat, una estructura tècnica i una navegació que resulti còmode a l'usuari i li faciliti la recerca de la informació. Això significa que s'ha de definir un menú de navegació clar i senzill. La web de Terrassa, per exemple, pot crear alguna vegada confusió en aquest sentit ja que canvia el nom de les opcions principals en les pàgines interiors. Així l'opció *Organització Municipal* passa a anomenar-se *L'ajuntament*, i els *Tràmits* a *Més fàcil*.

Aquesta mateixa filosofia s'ha de fer servir per organitzar els continguts. Hem pogut observar a través de l'anàlisi realitzat a 9 webs que aquest és el problema més greu, i que a l'hora de parcel·lar i reagrupar la informació cal tenir en compte els interessos dels visitants potencials de la web, és a dir, de la ciutadania. Els serveis d'urgència o telèfons d'interès poques vegades s'han tractat de forma encertada: per exemple, l'usuari no ha de saber si els bombers són un servei autonòmic, estatal o local, tal i com se'ns planteja a la web de Mataró quan volem consultar aquesta dada.

Un altre dels punts a destacar és on col·loquem la informació sobre la composició política de l'Ajuntament, essencial per transmetre la transparència política que en democràcia les Administracions Públiques han d'aportar. Aquesta transparència de la que parlem es pot aconseguir publicant a la web la composició del consistori, membres, càrrecs i currículums... anunciant les convocatòries del mateix, així com les actes de les sessions; penjant els pressupostos, etc. La web de Reus per exemple recull totes aquestes qüestions però per accedir als pressupostos s'han d'anar obrint 3 o 4 pàgines i, finalment per veure'ls, s'ha de tenir un programa especial, que des de la web no es facilita. Per tant, es dificulta enormement la consulta

Hem de fer de la web municipal un espai ciutadà, en el qual la ciutadania hi participi activament. La majoria de les webs analitzades haurien de desenvolupar més aquesta qüestió. Gairebé totes faciliten un correu electrònic perquè l'usuari pugui posar-se en contacte amb l'Ajuntament, altres faciliten, inclús, el mail de tots els components del Consistori, però tant sol la web de Vic recull un apartat anomenat *Queixes i Sugeriments* on es comprometen a contestar-les totes, malgrat que no indiquen en quin termini. A més es poden parlar d'altres iniciatives com les que des de la web de Sant Bartomeu del Grau s'estan porten a terme: referèndums amb resultants

vinculants i l'opció que la pròpia ciutadania produeixi la informació que es penjarà a la web.

Per últim, la qüestió sobre la que més volem incidir és la **Gestió dels Tràmits**. Podem observar que la majoria de les webs recullen un llarg llistat de tràmits a la web però a la pràctica només s'informa dels passos que s'han de fer i, via Internet només es poden gestionar instàncies o sol·licituds. S'ha de treballar per desenvolupar aquest servei que l'Ajuntament ha d'oferir als seus habitants i buscar solucions per solucionar el problema de la signatura. Des de **l'Ajuntament de Girona això s'està intentant** mitjançant un PIN, és a dir, un codi personal i secret que juntament amb el DNI et permet realitzar una sèrie de gestions.

Per tant, cal promocionar la capacitat creativa a través d'Internet, ja que aquest nou mitjà de comunicació ens permet combinar imatges, text i so. Internet, però, a més d'un altre mitjà de comunicació que aportï a la ciutadania informació de tot el que passa al seu municipi ha de ser sobre tot un gran prestador de serveis, facilitant gestions administratives, evitant així desplaçaments a les oficines municipals. Els nostres municipis han de desenvolupar la teleadministració.

La informació de tot tipus que podem trobar a la pàgina web cal que tingui plena actualitat. L'actualització és vital pel bon fi d'aquest nou mitjà de comunicació. Cal que els continguts estiguin ben organitzats, pensats especialment en les necessitats de la ciutadania, que la navegació sigui senzilla facilitant fàcilment la trobada de tot el que cerquem, i, molt important, s'ha de promoure des de la web la participació activa de la ciutadania a través de diferents sistemes, fòrums, xats, correu, referèndums, producció d'informacions individuals...

1979-2001: Dues dècades, dues maneres d'informar

L'any 1979 es varen constituir els ajuntaments democràtics després de 40 anys de dictadura franquista. El treball era il·lusionant i engrescador. Tot estava per fer. Es tractava d'estructurar i donar serveis a uns municipis que es trobaven mancats de tot: no tenien escoles, els carrers estaven sense asfaltar, sense xarxa de clavegueram, no hi havia centres de salut... Davant de tots aquests greus problemes i amb l'eufòria de la democràcia tot just estrenada, podem dir que es respirava un altre ambient, un altre esperit, uns altres ànims: Els governants volien recuperar el protagonisme de la ciutadania que durant tants anys havia estat segrestat. La unitat entre totes les forces democràtiques era patent a molts municipis. El mateix lema dels ajuntaments democràtics definia aquest esperit: *Entra amb nosaltres a l'Ajuntament*.

La necessitat d'informar i de desvetllar la participació ciutadana es respirava arreu. No importaven els mitjans, ni els temps, ni l'estil: **l'important era informar**.

Els anys 90 les coses s'han estructurat i els problemes més immediats que afecten a la col·lectivitat s'han anat resolent. En aquest temps els ajuntaments han fet una tasca immensa de dotar de serveis a la població alhora que de consolidació de les institucions democràtiques.

Pel que fa a la preocupació d'informar a la ciutadania, hem constatat que avui la majoria d'ajuntaments més grans de 10.000-15.000 habitants han creat un gabinet de premsa, amb més o menys estructura i la comunicació es va assumint com una responsabilitat més de govern. Tot i això encara queda molt a fer i a millorar.

La informació està massa lligada, en molts casos, al tarannà de l'equip de govern i de l'alcalde o alcaldessa.

S'han d'evitar actituds de poca professionalitat i poc rigor com per exemple el fet habitual que quan es produeix un relleu a l'alcaldia les estructures informatives i els recursos humans sovint pateixen canvis que fan pensar en una politització del fet d'informar que no ajuda a consolidar les publicacions ni enforteix les institucions.

Una altra dada que ens dóna fe de la feblesa que encara pateixen aquestes publicacions és la **irregularitat de les seves edicions**, fet que no consolida el mitjà al no tenir una data fixa de sortida i per tant no servir de referent informatiu. En efecte, molts dels butlletins analitzats en aquest estudi es varen crear a principis dels anys 80 i en canvi només **Santa Coloma de Gramenet, Santa Perpètua de Mogoda, Cerdanyola del Vallès i Tarragona** han superat els **200 números** editats amb

regularitat i Montcada i Reixac que, des de la nova època iniciada l'any 1992, li manquen pocs números per arribar al 200.

Conclusions similars podem obtenir observant la programació i el funcionament diari de les ràdios, de les televisions, o de les webs municipals, on en molts casos de moment s'hi ha volcat molta informació, sense actualitzar-la ni fer-la fàcil per a la ciutadania.

Observem que s'han creat diversos mitjans de comunicació locals i després no se'ls ha dotat dels recursos humans i tècnics que serien necessaris, fet que provoca una prestació de serveis clarament millorable.

En definitiva, cal definir les polítiques de comunicació que necessita cada municipi en funció de les seves característiques particulars, elaborar els corresponents plans de comunicació i a partir d'aquí decidir què fer amb els mitjans de comunicació que s'han posat en funcionament i que ara hem de consolidar o reconvertir.

Amb la implantació creixent de les noves tecnologies de la informació, cal que reflexionem sobre com hem d'avançar en la consolidació de la llibertat d'informar amb transparència i responsabilitat.

Cerdanyola del Vallès, 2001